



# Tunisko vykročilo do nové éry

## International Aerospace & Defense Exhibition 2020

**T**uniská republika se nyní na mezinárodním poli prezentuje jako vhodná strategická obranná a letecká platforma pro vstup firem na africký kontinent. Organizátoři proto již mají s tamní státní správou sjednanu podporu pro dalších pět ročníků, jež by měly proběhnout s dvouletým intervalem tak, aby se pravidelně střídaly s Marrakech Air Show, jež je tedy plánována na rok 2021. Výstava převzala tradiční schéma obdobných evropských aerosalonů, kdy byly první tři dny určeny pro odborníky, zbylé dva pak pro širokou veřejnost. Jejího oficiálního zahájení se také účastnil prezident země

Kaïs Saïed, který mimo jiné viděl průlet nadzvukového letounu F-5F Tiger II doprovázeného dvěma stroji L-59T Fennec. Bohužel až do závěrečného dne aerosalonu se ovšem jednalo o jediné vystoupení domácích vzdušných sil, kdy byl průlet zopakován a doplněn o ukázkou vrtulníku UH-60M Black Hawk. Pro mnoho běžných návštěvníků se tak staly hlavními hvězdami programu i v Evropě dobře známé týmy SoloTürk s F-16C z Turecka a Saudi Hawks s letouny Hawk Mk.65 ze Saúdské Arábie. Ve statické ukázce je doplňovaly například stroje amerických ozbrojených sil: námořní hlídkový P-8A Poseidon, trans-

portní C-130J-30 Super Hercules, tankovací KC-135R Stratotanker a dva nadzvukové F-16CM Fighting Falcon. Turecko vystavilo transportní C-130B Hercules a bezpilotní prostředek Anka-S, domácí letectvo naopak C-130J-30 Super Hercules a ozbrojený vrtulník OH-58D(R) Kiowa Warrior, národní garda pak nový vrtulník Bell 429 GlobalRanger. Původně sice byla plánována větší účast tamních ozbrojených sil, ta však byla na poslední chvíli zredukována. Přesto výstava nabídla nový pohled na tuniské vzdušné síly (Al Quwwat al-Jawwiya al-Jamahiriyyah At' Tunisia), jež v poslední době procházejí postupnou modernizací spojenou i s výstavbou nových jednotek.

### Transportní letouny

Tunisko je dlouholetým uživatelem čtyřmotorových transportních letounů řady C-130 Hercules. Do výzbroje postupně zařadilo stroje starších verzí C-130B a H, ale i nejnovější C-130J-30. Všechny osm C-130B vyjma jednoho však již bylo uzemněno, stejně tak jeden ze dvou C-130H. Poslední dva mohykáni jsou provozovány 21. letkou sídlící na základně Bizerte. V letech 2013 a 2014 byly dodány dva nové C-130J-30 Super Hercules, které však provozuje 11. letka ze základny Tunis-Carthage. Není přitom bez zajímavosti, že tato jednotka byla dříve vybavena proudovými



Vrtulníky AB412 jsou používány zejména k přepravě VIP osob. V titulu F-5F v doprovodu dvou L-59T

VE DNECH 4. AŽ 8. BŘEZNA SE NA LETIŠTI DJERBA-ZARZIS V TUNISKU USKUTEČNILA MEZINÁRODNÍ VÝSTAVA NAZVANÁ INTERNATIONAL AEROSPACE & DEFENSE EXHIBITION, JEŽ BYLA V MNOHA OHLEDECH PŘELOMOVÁ. JEDNALO SE TOTIŽ O PRVNÍ TAKTO VELKOU PŘEHLÍDKU POŘÁDANOU V TÉTO SEVEROAFRICKÉ ZEMI, KTERÁ OBVYKLE NENÍ PŘÍLIŠ OTEVŘENÁ A PŘÍSTUPNÁ, POKUD JDE O VOJENSKÉ LETECTVÍ. AEROSALON BYL PŘIPRAVOVÁN TÝMEM ZODPOVĚDNÝM MIMO JINÉ ZA JIŽ ZAVEDENOU MARRAKECH AIR SHOW KONANOU V MAROKU.



stroji MB326. Pouhá čtveřice C-130 však nepokrývá operační potřeby tuniského letectva, to proto usiluje o získání alespoň dalších dvou Super Herculesů. Příslušná smlouva však zatím podepsána nebyla. Druhým transportním typem jsou malé dvoumotorové stroje L-410UVP-E20G Turbolet. Celkem pět letadel bylo u kunovického výrobce objednáno ve dvou várkách v polovině 90. let a v současné době zůstávají v provozu u 12. letky tři z nich. Používány jsou jako lehké transportní, k leteckým zdravotnickým odsunům i přepravě VIP. A právě v této roli se představily během aerosalonu, když zajišťovaly dopravu VIP osob na a ze show.

### Proudové letouny

Hlavním bojovým typem tuniských vzdušných sil zůstávají nadzvukové letouny F-5E/F Tiger II zakoupené ve Spojených státech v polovině 80. let. Pů-



AB205A podstoupily částečnou modernizaci a zatím zůstávají ve službě



V užívání je už jen jeden C-130H (na snímku) a jeden C-130B Hercules

vodně byly dodány čtyři dvousedadlové F-5F a osm jednosedadlových F-5E, doplněné v roce 1989 další čtveřicí pocházející z přebytků amerického letectva. V průběhu let však byly při nehodách ztraceny minimálně čtyři stroje (zatím poslední v říjnu 2018), a tak se dnes nachází ve stavu 15. letky na základně Bizerte celkem deset jednosedadlových a dva dvousedadlové Tigery.

Dalšími proudovými stroji v tuniském letectvu je šestice českých letounů L-59T Fennec, jež provozuje 13. letka sídlící na základně Sfax. Celkem bylo v letech 1995 a 1996 dodáno dvanáct kusů, avšak tři z nich byly zničeny při haváriích, další jsou odstaveny. Využívány jsou jak k výcviku nových pilotů, tak



V letech 2017 až 2018 bylo dodáno osm nových víceúčelových vrtulníků UH-60M Black Hawk

k hlídkové činnosti při ostraze hranic a přímé letecké podpoře pozemních jednotek. Jejich služba se ale pomalu chýlí ke konci, přičemž stroje, jež prošly před pár léty druhou generální opravou u výrobce ve Vodochodech, by měly dolézat nejpozději v roce

Tunisko chce ovšem rozvíjet i oblast bezpilotních prostředků, v níž mimo jiné už řadu let provozuje systém ScanEagle. Na výstavě proto podepsalo smlouvu s tureckým koncernem Turkish Aerospace o dodávce šesti průzkumných strojů Anka-S a tří po-

### Obměna vrtulníků

V nedávné době prošla velkou obměnou flotila vrtulníků. Provoz strojů UH-1H byl ukončen, ve výzbroji 32. letky však stále zůstává více než deset kusů AB205A a Bell 205A-1. Zejména k přepravě VIP jsou určeny nejméně čtyři AB412 soustředěné u 35. letky. Nadále jsou provozovány také typy SA341/342 Gazelle a AS350B Écureuil. Tyto stroje prošly dílčími modifikacemi - například jsou vybaveny moderními elektro-optickými senzory.

V roce 2010 Tunisko požádalo prostřednictvím programu FMS Spojené státy o prodej 12 vrtulníků SH-60F Seahawk z přebytků US Navy. Ty měly nahradit zastaralé stroje HH-3F, ale rychle se vyvíjející situace v Tunisku, zejména pokud jde o činnost nejrůznějších teroristických skupin, vyžadovala jiný typ vrtulníků. Požadavek byl proto v roce 2014 změněn na osm nových UH-60M Black Hawk. Dodávka prvních čtyř kusů proběhla v roce 2017, zbývající čtyři

„ Služba L-59T se pomalu chýlí ke konci, přičemž stroje, jež prošly před pár léty druhou generální opravou u výrobce ve Vodochodech, by měly dolézat nejpozději v roce 2024.

2024. Proto Tunisko hledá jejich nástupce a vybírat může z více možností. V říjnu 2019 americké ministerstvo zahraničí schválilo možný prodej 12 cvičných turbovrtulových letounů T-6C Texan II, letos v únoru pak také čtyř kusů v lehké bojové variantě AT-6C Wolverine s širokou škálou výzbroje zahrnující i přesně naváděné pumy GBU-10, GBU-12 a GBU-16 nebo rakety s koncovým laserovým navedením APKWS (Advanced Precision Kill Weapon System). O zakázku samozřejmě projevuje zájem i společnost Aero Vodochody Aerospace. Ta na výstavě prezentovala projekt nového proudového letounu L-39NG v lehké bojové verzi, který by mohl nahradit flotilu dosluhujících L-59T nejen v pozici cvičného letounu, ale také při hlídkové činnosti zejména u hranic s nestabilní Libyí. Stranou nechťejí zůstat ani další výrobci, protože zastarávají také pístové letouny SF-260CT/WT. Kteří ale nakonec budou úspěšní, ukáže nepříliš vzdálená budoucnost.

zemních řídicích stanic. Součástí dohody je i transfer technologií včetně stavby letounů na domácím území z dodaných sestav a také společný postup při prodeji těchto prostředků dalším africkým státům.



Lectectvo vlastní i dvojici moderních strojů C-130J-30 Super Hercules a usiluje minimálně o další dva



Tuniská národní garda nedávno zřídila svou leteckou jednotku, která je vybavena třemi Belly 429

pak do země dorazily v červnu 2018. Součástí kontraktu byl rovněž výcvik personálu na základně Fort Rucker v Alabamě i logistická podpora. Dohoda také obsahovala dodávku blíže neupřesněného počtu souprav Battle Hawk úrovně 2, které umožňují vrtulníky použít k bitevním účelům. Výzbroj tuniských Black Hawků by tak měla například zahrnovat kulomety M134 a GAU-19, neřízené rakety Hydra-70 včetně jejich verze s laserovým navedením APKWS či protitankové řízené střely AGM-114R Hellfire. V květnu 2016 byl navíc schválen prodej 24 vyřazených amerických armádních vrtulníků OH-58D(R) Kiowa Warrior, které měly Tunisku pomoci zejména



Nejvýkonnějším bojovým typem tuniských vzdušných sil jsou i nadále nadzvukové F-5E/F Tiger II

v boji s teroristy. Prvních šest kusů bylo předáno nově ustanovené 37. letce na základně Gabès v únoru 2017. Do konce roku bylo dodáno zbývajících 15 strojů, které zamířily jak k 37. letce, tak 34. letce v Gafse. Přeškolení tuniského personálu na nový typ probíhalo od září 2016 ve Spojených státech v Roswell

škola v Borj El Amri (EABA - Ecole de l'Aviation de Borj El Amri). Jde o instituci vysokoškolského typu spadající pod ministerstvo obrany, nad níž má patronát velitel vzdušných sil. EABA vznikla v roce 1994 sloučením Školy civilního letectví a meteorologie (založené v roce 1968) a Letecké akademie (vytvo-



Z přebytků americké armády bylo získáno 24 vrtulníků OH-58D(R) Kiowa Warrior

International Air Center a zajišťovala jej společnost Integration Innovation Inc (I3). Celkem tam výcvik podstoupilo 24 pilotů a 50 techniků. Prodej vrtulníků zahrnoval rovněž dodávky systému vlastní ochrany, brýlí nočního vidění AN/AVS-6, střel AGM-114R Hellfire, rotačních kulometů M134 nebo raket APKWS.

### Výcvik nováčků

Základní výcvik pro všechny piloty, kteří chtějí sloužit v tuniských ozbrojených silách, zajišťuje letecká

škola v roce 1984). Nachází se na letišti Borj El Amri 23 kilometrů jihozápadně od Tunisu a je akreditovaným národním střediskem pro letecký výcvik, řízení letového provozu a meteorologii, přičemž tam je soustředěno také přezkušování personálu vykonávané úřadem pro civilní letectví. Přijetí kadetů-důstojníků pro studium v EABA probíhá ve druhém roce jejich vojenské přípravy, přičemž poté stráví ve škole tři roky. Studium se skládá ze dvou větví: vojenského výcviku a studia technického směru

V polovině 90. let bylo od kunovického výrobce zakoupeno pět turbovrtulových letounů L-410UVP-E20G. Tři z nich jsou stále provozovány

Tuniské vzdušné síly v roce 2020	
<b>Základna Bizerte</b>	
15. letka	F-5E/F
21. letka	C-130B/H
32. letka	AB205A, Bell 205A-1
36. letka	UH-60M
<b>Základna Borj El Amri</b>	
EABA	PA-28, PA-34, TB-9, TB-20
<b>Základna Gabès</b>	
33. letka	SA341/342
37. letka	OH-58D(R)
<b>Základna Gafsa</b>	
34. letka	OH-58D(R)
<b>Základna Sfax</b>	
13. letka	L-59T
14. letka	SF-260CT/WT
31. letka	AS350B, SA342
<b>Základna Tunis-Carthage</b>	
11. letka	C-130J-30
12. letka	L-410UVP-E20G
35. letka	AB412
? letka	MX-7-180B
Vláda	Boeing 737-7H3 (BBJ)

Poznámka: Letouny MX-7 jsou umístěny na několika stanovištích rozmístěných po celé zemi a jsou využívány k příhraničnímu hlídání.

zakončeného získáním diplomu inženýra. I když EABA školí především piloty a inženýry, nalezneme tam i kurzy pro další letecký pozemní personál. Výcvik pilotů přitom probíhá v souladu s evropskými standardy výuky a zkoušek definovanými předpisy JAR-FCL. Škola ovšem cvičí piloty a letecké specialisty také pro domácí i zahraniční civilní společnosti a organizace. Po absolvování studia v rozsahu 1350 hodin rozložených na 18 měsíců skládá vojenský kadet u domácího leteckého úřadu zkoušky z teorie nutné pro vydání průkazu dopravního pilota (ATPL). Poté následuje praktická fáze rozložená opět na 18 měsíců završená získáním licence dopravního pilota či osvědčení dopravního pilota absolvovaná v EABA, nebo osvědčení stíhacího pilota a osvědčení pilota vrtulníku u jednotek vzdušných sil. Poté jsou piloti zařazeni podle odborností k jednotlivým útvarům letectva k dalšímu výcviku. Dodejme, že škola pro praktický výcvik provozuje jak jednomotorové, tak dvoumotorové letouny, které jsou bez výjimky zapsány v civilním leteckém rejstříku. ■

